

На един мъж се поминала жената и той се оженил повторно. Щом влязла мащехата в къщи, видяла, че освен нейното доведено момиче и от първата жена било останало едно заварениче.

Стрелнала го с очи и викнала на мъжа си:

— Туй момиче не го ща вкъщи!

— Къде да го дяна? Не виждаш ли, че е още малко и глупаво? — отговорил бащата.

— Където щеш го заведи — в гората, в морето — само да не се мярка пред очите ми.

Днес раздор, утре раздор, най-сетне бащата склонил да махне първото си дете от къщи.

— Омеси една питка! — поръчал той на жена си.

Мащехата омесила питка от просо, пустила я в торбата и подала торбата на мъжа си. Той праметнал торбата през рамо, повел момичето и го завел в една страшна гора. Там имало малък хълм. Извел бащата детето си на хълма, извадил питката от торбата, търкулнал я надолу и рекъл:

— Тичай, чедо, да уловиш питката.

Момичето се затекло подир питката и я хванало в треволяка. В туй време бащата се мушнал в гората и се загубил.

— Тате, аз хванах питката! — обърнало се назад момичето. — Тате, къде си?

Изкачило се пак на хълма, погледнало насам-нататък — жива душа няма. Очите му се насълзили. Тръгнало под старите дървета да търси пътека. Тук пътека, там пътека — никаква пътека немало. Цял ден се лутало момичето. А когато слънцето потънало надолу зад гъстата шума на гората и взело да притъмнява, то се уплашило и почнало да плаче с глас.

Вдън гората в дървена колиба живеела една бабичка знахарка. Като чула човешки глас, тя излязла и викнала в тъмнината:

— Кой плаче там? Момиче или момче? Ако си момиче, ела при баба, ако си момче — махай се!

— Момиче съм, бабо — отвърнала сиротинката.

— Тогава по-скоро ела!

Като приближило, момичето попитало:

— Защо не искаш момче, бабичко?

— Защото ми трябва шетачка, а момчетата не умеят да шетат вкъщи.

Момичето влязло в колибата. Бабичката го нагостила, постлала му и то легнало да спи. Подир малко легнала и бабичката. На заранта момичето станало преди бабичката, разтребило, помело, донесло вода. Като се събудила старата и видяла какво е сторило гостенчето ѝ, усмихнала се, но нищо не казала. Облякла се и тръгнала за гъби. На излизане тя заръчала на пъргавото момиче:

— В избата имам гадинки: змии, гуцери, костенурки. Ти им попари трички и ги нахрани. Не бива да се боиш от тях, защото не хапят.

Момиченцето попарило трици, оставило ги да изстинат, занесло ги в избата, нахранило хубаво гадинките и като немало друго що да прави, нанизало герданчета и вързало по едно на всяка гадинка. На пладне се задала бабичката. Гадинките се втурнали да я посрещат и почнали да се хвалят:

— Бабо, кака ни върза герданчета! Бабо, кака ни сладко нахрани!

— И на кака ви баба ще върже герданче! — отговорила бабичката и пак се усмихнала.

Близо до колибата течала чудна река. Тя всеки час променяла боята си. Подир пладне бабичката завела момичето на речния бряг, легнала на тревата и рекла:

— Баби, аз ще подремна на тревата, а ти ми попей, защото не ме лови сън без песен.

Момичето седнало до главата на бабичката и кротко запяло. Песента му била тиха като бръмчене на пчела. Преди да заспи, бабата проговорила сънена:

— Гледай водата. Най-напред ще потече синя вода, сетне червена, сетне черна. Подир черната ще се зададе жълта. Събуди ме, когато дойде жълтата вода!

И задрямала. Момичето учудено гледало реката. Реката час по час променяла водата си: ту синя, ту червена, ту черна. По едно време се зададе жълтата вода и то събудило бабичката. Бабичката бърже скокнала, сграбила момичето и го потопила в реката.

— Дръж, баби — рекла тя, — хвани каквото можеш!

Момичето стиснало нещо и когато старицата, го извадила, видяло, че държи едно сандъче.

— Какво има в него? — попитало момичето.

— Когато идеш у дома си, ще го отключиш с туй ключе и ще видиш какво има — рекла бабичката, подала му едно ключе, извела го от гората, показала му пътеката към тяхната къща и го изпроводила да си иде със здраве.

Отишло си момичето и като влязло в къщи, цялата къща светнала, защото жълтата вода била златна и то станало златно. Мащехата прехапала устни от завист.

— Какво носиш в сандъчето? — попитал бащата.

Момичето отключило сандъчето, отворило го и всички ахнали: сандъчето било догоре пълно с жълтици.

— Разправи къде си била? — попитала мащехата.

Златното момиче всичко разказало.

— По-скоро да заведеш и моето момиче в оная гора! — викнала мащехата на мъжа си.

— Меси една питка, като е тъй!

Мащехата се запретнала и омесила една житена питка. Бащата повел доведеното момиче, завел го на хълма в гората, търкулнал питката и когато момичето се затекло подире ѝ, той се потулил.

Цял ден се лутало момичето в гората и надвечер викнало да плаче.

— Кой плаче? — попитала пак същата бабичка от тъмнината. — Момиче или момче? Ако си момче, махни се, ако си момиче, ела насам!

— Момиче съм! — отвърнало доведеното и влязло в колибата.

Горската бабичка го нагостила и му постлала да спи. На сутринта, когато слънцето напекло, бабичката се дигнала, а гостенчето ѝ още спяло. Намръщила се стопанката на колибата, ала нищо не казала. Събудила момичето и му рекла:

— Аз отивам за гъби, а ти разтреби в къщи, попари трички и нахрани гадинките ми. Те са в избата. Не се плаши от тях, защото не хапят.

Момичето станало, взело метлата, почнало да мете, без да поръси земята с вода, дигнало пушилка. Попарило трици, занесло ги горещи на змиите, гущерите и костенурките. Гадините се изпарили и когато на пладне се върнала бабичката от гората, те почнали да ѝ се оплакват.

— Бабо, каква ни изпари с триците! Много ни изпари. Боли, бабичко!

— И баба ще изпари каква ви! — продумала бабичката и влязла в колибата.

Подир пладне тя завела момичето при чудната река и му заръчала:

— Аз ще подремна, а ти гледай реката — като мине синя вода, не ме буди, като мине жълта — пак не ме буди, като дотече червената — пак не ме буди. Когато дойде черната — събуди ме! Хайде сега, попей ми една песен, додето заспя!

Момичето викнало, но то пеело толкова силно и лошо, че бабата го прекъснала.

— Спри! — рекла му тя. — Не можеш ме приспа с тая песен.

Момичето млъкнало. Бабичката задрямала, а реката зашумяла и почнала да мени боята си. Когато дошла черната вода, то събудило бабичката. Горската старица скочила, хванала момичето за косите, потопила го във водата и викнала:

— Дръж, баби, каквото можеш, дръж! Момичето напипало едно сандъче и го стиснало. Бабичката изтеглила момичето на брега, дала му едно ключе, с което да отключи сандъчето, когато си иде в къщи, извела го от гората и му показала пътя към бащината му къща. Мащехата го чакала накрай село. Било надвечер. Когато го видяла, че е станало черно и грозно, пожълтяла от яд, н си рекла:

— Дано поне сандъчето е пълно жълтици.

Отишли си вкъщи, отключили сандъчето и що да видят — вътре само змии, гущери и раци. Запищели всички, разбягали се. Златното момиче побягнало на улицата.

— Тичай по-скоро да му вземеш златните дрехи, за да облечем с тях моето доведено момиче! — извикала мащехата на мъжа си.

Мъжът се втурнал подир своето момиче. То бягало, той тичал, то бягало, той тичал, то бягало, той тичал, додето най-сетне, като видяло, че бащата ще го настигне, златното момиче разперило ръце и хвъркнало като птичка. Дигнало се нагоре над къщите, над градините, над планинските върхове. Превърнало се на златна месечина и грейнало.

Бащата останал с отворени уста. Такова чудо никога не бил виждал.

Оттогава златното момиче се появява нощем на небето, цялата земя огрява и търси с очи своя роден край.

Една жена имала трима синове. В градината на къщата им растяло чудно красиво ябълково дърво. Всяка година то раждало само по една ябълка, но не каква да е, а златна. Ала в нощта, когато ябълката узрявала и така заблестявала между клоните, че цялата градина грейвала, долитала една хала и откъсвала златната ябълка.

Една година, щом дошло време ябълката да узрее, най-големият син рекъл на майка си:

— Мале, ще отида да вардя ябълката. Дай ми един нож и орехи, та да не заспя.

Седнал най-големият син под ябълката и започнал да троши орехи. Изведнъж задухал силен вятър и дърветата се превили чак до земята. Тъмен облак закрил луната и звездите, а от него се спуснала халата, грабнала златната ябълка и докато големият син се усети, отлетяла.

На другата година средният син казал на майка си:

— Мале, отивам да вардя ябълката. Дай ми един нож и орехи, че тръгвам.

Седнал той под ябълката, ала се улисал да троши и да яде орехи и така и не разбрал как халата откъснала златната ябълка и изчезнала с нея.

На третата година най-малкият син рекъл:

— Мале, този път аз ще вардя ябълката. Дай ми ножа!

И вечерта се качил на дървото, седнал в клоните близо до ябълката и зачакал. Към полунощ се дочуло силно бучене, въздухът затреперил и халата се стрелнала към златната ябълка. Тогава най-малкият брат изведнъж изскочил и с нож в ръка се хвърлил към чудовището. Започнала такава борба, че чак земята се разтресла. Най-малкият син се биел юнашки и безстрашно нападал халата. Най-накрая ѝ нанесъл силен удар с ножа. Тя изревала от болка, плеснала с криле и с мъка се вдигнала към облаците. Най-малкият син откъснал златната ябълка и я отнесъл на майка си.

В това време по-големите братя спели така дълбоко, че той едва ги събудил, за да тръгнат да търсят ранената хала. Следите от кръвта на раненото чудовище водели до една пещера, толкова тъмна и толкова дълбока, че дъното ѝ не се виждало.

Най-големият брат рекъл, че е най-голям юнак, и поискал него да спуснат в пещерата. Вързали го с едно въже през кръста, спуснали го, но когато стигнал до средата, той се изплашил и заклатил силно въжето, за да го изтеглят. След него се спуснал средният брат, но и той се изплашил и се качил горе. Най-последен дошъл редът на най-малкия. Той казал:

— Сега аз ще сляза долу. Щом поклатя въжето един път — спускайте ме, поклатя ли го два пъти — изтеглете ме.

Братята го вързали и започнали да го спускат. Спускали го, спускали го и най-последен на третия ден той слязъл на дъното на пещерата. Повървял малко и намерил двореца на халата. В градината пред двореца седели три хубави девойки. Двете играели със златни ябълки, а третата — най-малката и най-хубавата — си подхвърляла не златна, а най-обикновена ябълка.

— Девойки, пуснете ме да вляза! — викнал момъкът.

— Върни се назад, юначе! — изплашила се най-малката. — Ако те види халата, ще те изяде, толкова е разярена. Отиде да ми донесе златна ябълка, но се върна цялата обляна в кръв. Бягай, докато не те е усетила!

Момъкът не я послушал и прескочил оградата на градината. Влязъл в двореца и след малко се чул страховит рев. Най-малкият брат убил халата, освободил девойките, които били пленени царкини, и ги отвел при въжето в дъното на пещерата. Вързал първата и дръпнал въжето два пъти. Братята изтеглили девойката. Вързал средната — изтеглили и нея. Останала най-малката и най-хубавата. Момъкът ѝ рекъл:

— Като те изтеглят и видят колко си хубава, братята ми ще се скарат за тебе и няма да искат да ме изтеглят. Ако пък аз изляза най-напред, а след това изтеглим тебе, нещо тук може да ти се случи, а аз няма да мога да ти се притека на помощ. Затова ти ще се качиш преди мен, а ако ме обичат, братята ми ще извадят и мен. Ако ли пък не — все някак ще се оправя.

Тогава девойката рекла:

— Вземи този пръстен. Давам ти го, защото ми харесваш. Ако горе се карат за мене, ще кажа, че ще се омъжа за този, който ми направи дрехи самотворни. А такива дрехи може да ми даде само човекът, у когото е този пръстен. Ако братята ти не те изтеглят, ти ще постоиш още малко тук, после земята ще се отвори и ще полетиш още по-надолу. Там има два овена — бял и черен. Паднеш ли върху белия, той ще те изнесе на белия свят. Паднеш ли върху черния, той ще те отнесе на долната земя.

В това време братята започнали да теглят въжето, а момъкът взел пръстена и се сбогувал с девойката. После зачакал да спуснат въжето и за него, ала напразно. Тогава земята се разтворила, най-малкият брат полетял надолу и паднал върху черния овен. Той го понесъл още по-надолу, към долната земя, хвърлил го там и изчезнал.

Клетият момък тръгнал накъдето му видят очите. Повървял малко и стигнал до една къщурка в края на голям град. Там живеела бабичка, която никого си нямала и прибрала момъка да преспи при нея. За вечеря бабичката почнала да меси хляб, но вместо с вода, месела го със сълзи.

— Защо плачеш, бабо? Защо месиш хляба със сълзите си? — свило се сърцето на добрия момък.

— Как да не плача, сине! Един змей се е появил тука и не ни позволява вода да си налеем, ако не му дадем да изяде някое момиче. Аз имах шест дъщери. Давах, давах — нито една не ми остана. Змеят вече цяла година не е пускал

водата. Днес царят изпрати дъщеря си — да я глътне змеят, да се насити и да отвори реките. Утре ще имаме вода.

Щом чул това, момъкът скочил, разпитал бабичката къде е царската дъщеря и хукнал право натам. Стигнал точно когато звярът се спускал към вързаната за едно дърво царкиня. Като видяло най-малкия брат, чудовището изревало грозно и трите му глави избълвали големи огнени пламъци. Момъкът не трепнал и с един удар отсякъл и трите глави. Змеят издъхнал и в същия миг всички реки, извори, потоци и чешми в царството рукнали.

Когато царската дъщеря се върнала жива и здрава в двореца заедно с момъка, царят не повярвал на очите си:

— Кажи какво искаш, юначе! Ако пожелаеш, давам ти цялото си царство!

— Не искам нищо, царю! — отговорил най-малкият брат. — Само искам да изляза на нашата земя.

Замислил се царят:

— Това не е по силите ми. Ако намериш някой, който може да те изнесе, ще дам всичко, каквото потрябва.

Тогава момъкът се спуснал да разпитва кой може да го изнесе на горната земя. Един човек му казал да попита орлицата, дето мъти и все не може да отвъди орлетата си, на едно голямо дърво на края на гората. Отишъл момъкът под дървото, легнал и заспал. По едно време орлетата се разпищели и той се разбудил. Като погледнал нагоре, видял триглава змия да лази по дървото. Станал и с един замах отсякъл и трите ѝ глави. Като долетели орлицата и орелът, спуснали се към момъка да го изкълват, но малките орлета рекли:

— Този човек уби триглавата змия и ни спаси!

Тогава орлите казали на момъка:

— Е, юначе, какво добро искаш да направим за теб?

— Нищо не искам! Искам само да ме изнесете на горната земя.

— Добре — казал старият орел. — Ще те изнеса. Само че изхрани две родени днес биволчета. Като пораснат, заколи ги, нарежи месото им на парчета. След това напълни едната кожа с месото, а другата с вода. Направи една клетка, завържи я с железни вериги и сложи вътре кожите. Тогава ме извикай.

Момъкът отишъл при царя и царят наредил да направят каквото орелът поискал. Когато всичко било готово, той долетял.

— Влез в клетката — рекла птицата на най-малкия брат. — Аз ще те понеса нагоре. Като кажа „га“, ще ми даваш месо. Кажа ли „пиу“, ще ми даваш вода.

Литнал орелът и понесъл юнака. Кажел ли „га“, юнакът му давал месо, кажел ли „пиу“ — давал му вода. Но приготвеното месо не стигнало и момъкът тихомълком започнал да реже от нозете си. Най-сетне стигнали горната земя.

— Хайде, юначе, ставай и тръгвай! Вече си у дома!

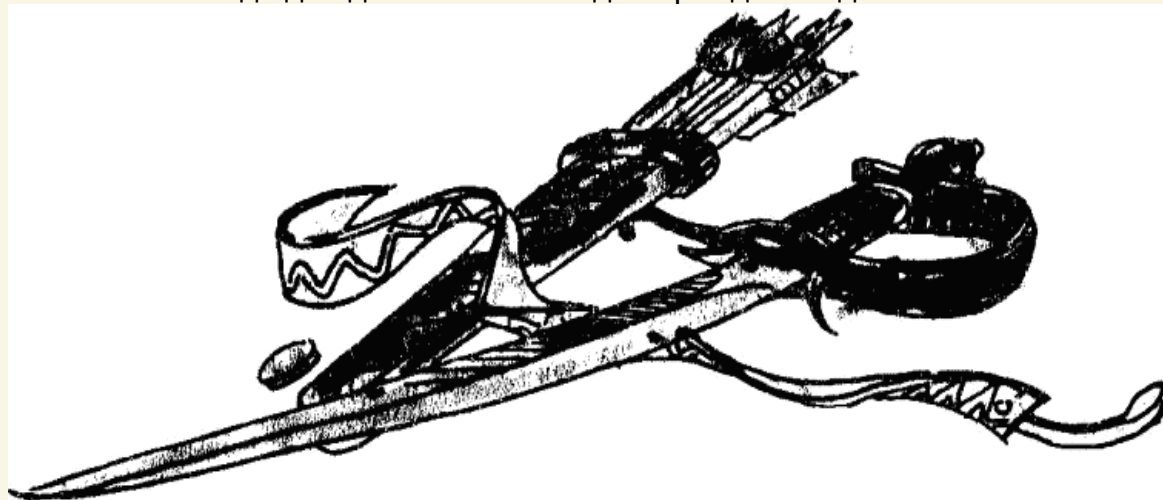
— Не мога да ходя. Рязах месо от нозете си — да те храня, докато стигнем.

Тогава орелът погалил краката на момъка с перата на крилете си, те оздравели и той скочил и се запътил към къщи. А там братята му още се карали за най-малката девойка. Щом видяла юнака, тя се зарадвала и рекла:

— Искам дрехи самотворни. Който ми ги даде, него ще взема!

Сетил се най-малкият брат за пръстена, погледнал го и мигом се появили дрехи самотворни и засияли с чудна хубост.

После вдигнали сватба и три дни и три ноци се веселили под клоните на ябълката. А тя и до ден днешен всяка година ражда по една златна ябълка.

Безценното камъче

Веднъж един овчар пасял овците си на поляна край гората. Както си вървял след тях и им подвиквал, изведнъж видял, че гората е пламнала, а сред пращането на запалените дървета се чували жални писъци. Навлязъл той по-навътре и видял на едно обгорено дърво да се гърчи змия и да вика:

— Спаси ме, овчарю, от огъня! Моля ти се! Щедро ще ти се отплатя!

— Не смея, ще ме ухапеш! — отговорил той.

— Подай ми тогава тоягата си! За нея ще се хвана!

Подал овчарят тоягата си, змията се увила около нея и той я извадил от огъня.

— Искам да ти се отплатя за това, че ме спаси! Почакай ме тук, на поляната. Аз ще отида в царството на змиите и скоро ще се върна! — рекла змията.

Тя тръгнала, а овчарят останал да чака на поляната. След час-два змията се върнала.

— Овчарю — казала тя и извадила от устата си едно светецо камъче, — това камъче е безценно! Него искам да ти подаря за това, че ме спаси. Каквото поискаш, на това камъче да се помолиш. То може да прави чудеса!

Взел овчарят безценното камъче, сбогувал се със змията и си тръгнал към къщи.

Скоро се оженил и се помолил на безценното камъче да му направи един хубав голям палат на брега на Дунав. Заживял той там със своята жена и мислел, че е щастлив. Но не след дълго една нощ жена му откраднала безценното камъче и избягала с друг мъж чак отвъд Дунава.

На сутринта овчарят се събудил и видял, че спи направо на земята. Няма го вече красивия палат и той бил съвсем сам. Досетил се каква е работата, потъгувал известно време и като нямало какво друго да прави, сам си построил една колибка на брега на Дунав. И за да не живее сам, взел си едно куче и едно коте.

Един ден котето рекло на кучето:

— Виж колко тъжен е нашият господар. Искаш ли да намерим безценното камъче?

— Искам — отговорило кучето. — И на мене ми е много мъчно за него! Но какво да направим?

— Аз мога да намеря камъчето и да го взема — рекло котето, — но не мога да плувам добре като теб. Ако ме качиш на гърба си и преплуваме Дунава, аз ще взема безценното камъче.

— Добре! — съгласило се кучето.

Качило се котето на гърба на кучето и преплували реката. Повървели малко и видели един дворец. „Това сигурно е дворецът на нашия господар“ — помислили си те. И успели незабелязано да се промъкнат вътре. През един отворен прозорец видели жената на овчаря. В устата ѝ нещо светело. „Това е безценното камъче“ — казали си те и започнали да се чудят как да го вземат. Когато жената заспала, котето натопило опашката си в оцет, сол и лют пипер и я прекарало по носа и устата ѝ. Тя се събудила и започнала да киха и да плюе.

Безценното камъче паднало от устата ѝ и животинчето го грабнало. Отишло при кучето, двамата хукнали към реката и там котето се метнало на гърба му.

Ала като стигнали до средата на реката, кучето рекло:

— Дай да видя какво е това камъче!

Котето му отговорило:

— Сега не може! Ще го изпуснем във водата. Когато излезем на брега, ще ти го дам!

Ала кучето се заинатило:

— Или ми го дай, или ще те хвърля във водата и ще се удавиш!

Нямало какво да прави котето и му дало безценното камъче. Кучето го разгледало, ала щом посегнало да го върне, изпуснало камъчето и то паднало във водата.

Излезли котето и кучето на брега. Там ги чакал овчарят. А те плачешком отишли при него.

— Защо плачете? — попитал ги той.

— Намерихме безценното камъче, взехме го, но го изтървахме във водата — казали те.

— Не плачете! Нали се върнахте живи и здрави. При това камъчето вече не е у тях. Нека си стои в реката!

Близо до колибата на овчаря живеел един рибар. Овчарят един ден отишъл при него и си купил риба. Когато се върнал, дал една голяма риба на котето и кучето, тъй като били много изгладнели. И щом те разкъсали рибата, изведнъж блеснало безценното камъче.

Овчарят много се зарадвал и веднага се помолил на камъчето да му върне палата. Той тозчас се появил и тримата заживели доволни в него. А овчарят се оженил отново за едно много хубаво и добро момиче.

Мара Пепеляшка

Живели някога един мъж и една жена. Те си имали хубава щерка на име Мара. Майката и дъщерята все седели край огнището и предели. Един ден Мара поискала да отиде у комшиите да преде заедно с дружките си. Майката ѝ разрешила, но ѝ дала един чувал къдели и ѝ рекла:

— Дъще, ако не изпредеш днеска всички тези къдели, ще се превърна в крава!

Мара отишла у комшиите, прела, прела целия ден, но не могла да изпреде всички къдели и върнала обратно колкото ѝ останали. Прибрала се у дома, взела да чука на вратата и да вика:

— Майко, отвори! Майко, отвори!

И чудом се зачудила, защото чула отвътре само едно „Му-у-у!“. След малко си дошъл и баща ѝ от чаршията с една връзка праз в ръка. Пак чукали и викали двамата и понеже никой не отварял, бащата най-сетне откъртил вратата и що да видят — марината майка наистина се била превърнала в крава.

След някое време бащата се оженил повторно, взел мащеха на Мара. Един ден марината мащеха рекла на мъжа си:

— Хайде, мъжо, да заколим кравата! Ялова излезе, за какво да я държим!

Той се съгласил, заколили кравата и взели да си варят от месото и да ядат. И все канели и Мара на трапезата, ала тя никога не хапвала, защото знаела, че месото не е от истинска крава, а от майка ѝ. А когато раздигали софрата, тя събирала костите от месото и не ги хвърляла на пътя да ги ядат кучетата, а ги скривала в пепелта. И от жалба по майка си все край огнището до пепелта си седяла и никъде не излизала, та затова мащеха ѝ я нарекла Мара Пепеляшка.

Веднъж бащата и мащехата щели да ходят на сватба и поканили Мара да отиде с тях. Ала тя не искала и им казала:

— Какво ще прави Мара Пепеляшка на сватбата? Идете си вие сами.

И докато двамата били на сватбата, девойката изровила майчините си кости, скрити в пепелта, и що да види — те се превърнали в злато и всякакви красиви премени за Мара! Тя облякла дрехите, обула и златните чехли, които намерила в пепелта, и тичешком отишла на сватбата. Там се хванала на хорото и всички се почудили на марината премяна и на изкусната ѝ игра, ала никой не я познал — дори баща ѝ и мащехата не разбрали коя е тази хубавица.

Щом веселбата свършила и хората взели да се разотиват по домовете си, Мара се измъкнала и пак тичешком се прибрала вкъщи преди баща си и мащехата. Бързо се преоблякла в старите си дрехи, а новите скрила в пепелта и седнала край огнището. Дошли си мащехата и баща ѝ и още от прага викнали:

— Маро, щерко, защо не дойде на сватбата да видиш какво чудо стана: пристигна една мома, пременена цялата в свилени дрехи и със златни чехли. От вратата влезе и право на хорото се хвана, игра, игра и после се изгуби. Всички ахнахме от нейната хубост и се почудихме на дрехите и на играта ѝ!

Три вечери подред Мара все така правела и никой не я познал. На четвъртата вечер обаче, както бързала да се прибере вкъщи и тичала по моста над реката, единият ѝ чехъл паднал във водата.

На другата сутрин царските коне отишли на реката, ала все се дърпали назад и се плашели от една чудна светлина във водата, и тъй и не се напили. Конярите отвели жадните животни в конюшната, а царят ги видял от прозореца и попитал:

— Напиха ли се конете ми?

— Не, царю честити — отвърнали конярите. — Не искаха да пият, защото се изплашиха от една чудна светлина в реката.

Царят отишъл сам на реката, за да види каква е тая чудна светлина. Накарал слугите да извадят това, което светело във водата, и що да види — златен женски чехъл. Много се почудил царят и рекъл:

— Каква е тая работа? Аз съм цар и такива златни чехли нямам!

И за да разбере чий е този чехъл, наредил да съберат всички жени от царството пред него, за да види на чий крак ще стане чехълът. Всички жени се събрали, но чехълът не бил по мярка на нито една от тях. Тогава царят попитал дали са пристигнали всички негови поданички или има още някоя, която не е дошла.

А царските хора му рекли, че всички са дошли, само едно момиче, на което викали Мара Пепеляшка, си останало вкъщи.

— Защо да я викаме? — казали те. — Тя се е заровила в пепелта, дори дрехи като хората няма, та ще има толкова хубави чехли! Тази Мара никъде не излиза!

— Нищо — рекъл царят, — викнете и нея, нека дойде!

Отишли царските хора и довели Мара Пепеляшка. Девојката премерила чехъла и той прилепнал на крака ѝ.

Тогава царят я взел за жена, тя извадила скритите в пепелта красиви одежди и се пременила като истинска царица.

Ето как нашата Мара Пепеляшка станала царица!

Неродена мома

Имало едно време един царски син. Той изградил хубава чешма, от която течало не вода, а мед и масло. Направил я, за да идват момите и да си наливат мед и масло, а той да си избере най-хубавата от тях и да се ожени за нея. На

чешмата най-напред дошла една старица. Тя носела всички съдове — големи и малки, които имала вкъщи. Напълнила първо с мед и масло големите съдове, след това малките, а най-накрая извадила и яйчени черупки. Напълнила една черупка и я подпряла с две камъчета, за да не падне. После взела да пълни друга черупка, а царският син стоял от страни и гледал. Станало му смешно и решил да се пошегува със старата жена. Взел едно камъче, хвърлил го и строшил пълната черупка. Старицата много се разсърдила и в гнева си го проклела:

— Да се ожениш, синко, за неродена мома!

Всички моми идвали на чешмата да си наливат мед и масло. Царският син ги гледал, но не могъл нито една да хареса. Изплашил се той и си помислил, че го е стигнала клетвата на старицата или че тя му е направила магия, за да му се виждат грозни всички девойки.

От ден на ден царският син ставал все по-замислен, посърнал и започнал да линее. Веднъж царицата го попитала:

— Защо си тъй тъжен, синко?

Царският син разправил всичко на майка си и ѝ казал как старицата го проклела да се ожени за неродена мома.

— Кой знае, сине, къде има неродена мома? Ако я има някъде по света, само слънцето би могло да знае. То ходи по високо и гледа нашироко, трябва да я е виждало. Иди, синко, там, където залязва слънцето, намери го и го питай да ти каже къде има неродена мома, та да се ожениш за нея.

Стегнал се царският син за дълъг път и на сутринта тръгнал натам, където залязвало слънцето. Вървял, вървял, преминал през гори, планини, реки и поля и най-после един ден по пладне стигнал до широка река. Край нея растели големи разклонени дървета. А под тях пладнувало суро стадо. Овчарят спял под сянката. Щом царският син приближил, кучетата залаяли и се спуснали към него. Овчарят се събудил, скочил на крака, грабнал кривака и усмирил песовете. Бил едър, здрав, белообраз старец. Царският син му рекъл:

— Добър ден, дядо!

— Дал ти Бог добро, юначе! Какво те носи насам, дядовото? Оттук пътници не минават.

Разказал му царският син какво го е сполетяло и го попитал къде да открие слънцето, защото то може да му каже къде да намери неродена мома.

— Прегази реката тук, при брода, и изкачи ей това бърдо. Зад него има широка поляна, а сред поляната — градина. В тази градина е палатът на

слънцето. Там човек не стъпва, но щом си тръгнал, иди и прави това, което Господ те е научил — рекъл му старецът.

— Да ти даде Господ здраве и спокойни старини! Сбогом, дядо!

— Иди си със здраве, юначе! — отговорил белобрадият старец и го благословил: — Да ти помага Господ и да сполучиш!

Царският син прегазил реката при брода, тъй както му казал овчарят, и тръгнал по бърдото.

Старецът засвирил с шарения си кавал оная песен, която овчарите свирят на стадата си, когато слънцето захожда. Овцете задрънкали с хлопките си и тръгнали по гласа на кавала.

Царският син изкачил върха на бърдото и пред него се разстлала равна поляна. Насред поляната имало зелена градина, а в нея — висок бял палат. Спуснал се царският син към градината и стигнал до портата на слънчовите двори. Тя била заключена, но той похлопал с големия си пръстен от сребро и портата се отворила. Насреща му излязла красива белокоса жена. Щом го видяла, тя много се изненадала.

— Добър ден, слънчова майко — рекъл момъкът.

— Дал ти Бог добро, синко — отговорила белокосата жена. — Тук, синко, човек не е стъпвал, но като ме зовеш слънчова майка, влез и ми разкажи какво те носи насам, докато не се е върнало слънцето.

И тя въвела госта в слънчовия дом. Вътре всичко греело като озарено от огън и блестяло като злато.

— Ти си уморен, синко! Виждам, че идеш отдалеч. Поседни и ми разкажи защо си дошъл — рекла слънчовата майка.

Царският син ѝ разказал всичко — за чешмата, за клетвата на старицата и за дългия си път до палата на светилото, за да пита слънцето, което ходи по високо и гледа нашироко, не е ли виждало някъде неродена мома, та той да иде да я намери и да се ожени за нея.

— Добре, синко, ще питам сина си — казала му слънчовата майка, — но тъй като тук не е стъпвал човек, трябва да те скрия. Най-добре ще бъде да те превърна в игла и да те забода зад вратата. Слънцето след малко ще си дойде изморено, гладно, жадно и сърдито. Аз цял ден му готвя, синко, опекла съм му девет ялови крави и девет пеци кисел хляб. Дори аз не смея да му продумам, докато не се нахрани. Щом се навечеря, аз отново ще те превърна в човек и тогава ти ще му разкажеш защо си дошъл чак тук.

И слънчовата майка превърнала царския син в игла, забола го зад вратата, а после запретила ръкави и започнала да слага трапезата за слънцето — девет печени крави ялови, девет пещи кисел хляб и девет мери вино.

След малко ето че и слънцето се задало — огнено, начумерено, ядосано и мрачно от дългия път. Умило ръцете и очите си от праха и седнало веднага на трапезата. Но изведнъж погледнало навъсено майка си и рекло:

— Мамо, тук ми мирише на човек!

— Какво ще търси тука човек, синко! Ти си много изморен и гладен и затова така ти се струва. Я си хапни и не мисли за нищо!

И слънцето се вслушало в съвета на майка си и започнало да вечеря. Ала по някое време пак рекло:

— Мамо, тук ми мирише на човек!

— Какво ти става, сине? Нали знаеш, че тук човек не стъпва. Хайде по-добре си хапни и си пийни!

Когато слънчовата майка вдигнала трапезата, слънцето пак попитало:

— Сигурен съм, майко, че тук има човек, но защо не ми кажеш кой е и къде се е скрил?

Тогава тя рекла:

— Не трябваше, сине, да те лъжа. Има човек, но не исках да ти кажа, докато не се нахраниш.

И майката му разказала всичко за царския син и си признала, че го е превърнала в игла, за да го скрие. Слънцето ѝ казало:

— Доведи го, майко, при мене.

Слънчовата майка взела иглата, духнала върху ѝ и я превърнала отново в царски син.

Момъкът бил виждал слънцето само на небето и отблизо то му се сторило много страшно, затуй се поклонил и му целунал ръка.

— Тук не е стъпвал човешки крак. Ти трябва да си много смел, щом успя да дойдеш в моя дом — рекло слънцето.

— Какво друго бих могъл да направя, ясно слънце! — отвърнал царският син. — Проклеха ме да се оженя за неродена мома. Майка ми ме прати при тебе: ти ходиш по високо и гледаш нашироко, трябва да си съгледало някъде такава мома. Затова дойдох при тебе да ми помогнеш, за да ида да я намеря и да се оженя за нея.

Слънцето се замислило малко, усмихнало се ведро и казало:

— Иди в градината зад къщата. Там има едно хубаво ябълково дърво. На него растат три златни ябълки — откъсни си една от тях и като си отидеш, срежи я, от нея ще излезе златна девойка и ще ти каже: „Дай ми хляб и сол!“ Ти ѝ дай, яжте двамата и след това тя ще бъде твоя. Ожени се за нея. Това е твоята неродена мома, тя ще ти бъде вярна и добра стопанка.

Царският син целунал ръка на слънцето, поклонил му се с благодарност и отишъл в градината. Видял златните ябълки и ахнал — те били една от друга по-хубави. Мислил, мислил коя да вземе, пък накрая откъснал и трите, скрил ги в пазвата си и тръгнал. Вървял по пътя царският син и си казвал: „Аз не послушах слънцето! То ми заръча да откъсна само една ябълка, а аз откъснах и трите. Сбърках! Ами сега, ако няма златно момиче нито в една ябълка, какво ще правя!“ И изведнъж си рекъл: „Ще взема да срежа едната и да видя има ли в нея златно момиче.“

Извадил той едната златна ябълка и я срязал. Щом я разполовил, пред него на мига застанало едно златно момиче, хубаво, прехубаво и греело като слънце. От устата му се отронили думите:

— Дай ми хляб и сол!

— Нямам — отговорил царският син.

И то тозчас изчезнало като сянка пред очите му. Много му домъчняло на царския син за хубавата девойка. Най-напред си поплакал, но после се сетил, че има още две ябълки, утешил се и продължил своя път. Ала сега още повече се размислил: „Ами ако само в тази ябълка има златно момиче, а в другите няма, какво ще правя? Сбърках! Не трябваше да откъсвам и трите.“

Вървял царският син по пътя и тая мисъл не му давала мира. „Ще срежа и втората. Ще видя дали има и в нея златно момиче!“ — решил накрая той. Срязал втората ябълка и пред него застанало златно момиче, по-хубаво от първото. И то продумало:

— Дай ми хляб и сол!

— Нямам — отвърнал момъкът и второто златно момиче се изгубило от очите му като сянка.

Мъката на царския син била толкова голяма, че той вече дори не можел да заплаче. Тръгнал отново по пътя си и горко се окайвал: „Ами ако в третата ябълка няма златно момиче, какво ще правя? Как ще се върна у дома? Какво ще кажа на майка? При слънцето нямам очи вече да ида!“

Тюхкал се, каял се царският син, но изгубеното не се връща. На път бил, трябвало да върви. Зарекъл се, че докато не намери хляб и сол, няма да срязва третата ябълка. Ала първите две златни момичета не излизали от ума му.

Най-после стигнал до царството си. Намерил хляб и сол, спрял в една градина и разполовил третата ябълка. Щом я срязал, от нея излязло едно златно момиче, по-хубаво от предишните. То му се усмихнало, но си мълчало и сърцето на царския син се свило. Ала след малко девойката казала:

— Дай ми хляб и сол!

Царският син веднага ѝ дал. Тя хапнала, а заедно с нея ял и той. И тогава разбрал, че са се сбъднали думите на слънцето. Очите на момичето излъчвали такава светлина, обич и топлина, че той веднага го заобичал. И царският син казал на своята неродена златна мома:

— Мое хубаво златно момиче, моя слънчева неродена мома, ще отида да събера сватове и кумове, зълви и девери, да намеря цигулки и гайди, зурни и тъпани, за да те вземем и да влезем в града със свирни и игри. А ти остани в градината да ме чакаш.

— При кого да остана тук? Страх ме е да стоя сама — казало златното момиче.

— Щом се страхуваш, качи се на това дърво и ме чакай, докато се върна — рекъл ѝ царският син.

В градината имало голямо разклонено дърво с много листа. А под дървото — дълбок студен кладенец. Неродената мома се качила на дървото, седнала между два клона и останала там да чака жениха си.

След малко за вода дошла една циганка. Щом се надвесила над кладенеца, тя видяла, че във водата се оглежда чудно красива златна девойка. Погледнала нагоре към дървото, но се направила, че не я забелязва. Обърнала наопаки котела, който носела, и започнала да налива водата от ведрото върху дъното му. И тъй като котелът все си оставал празен, тя се разплакала, че не може да си налее вода. Неродената мома не се стърпяла и се обадила:

— Обърни котела и тогава наливай!

Циганката се престорила, че едва сега я вижда, и взела да ѝ се моли:

— Слез, моето момиче, слез! Как ти е името? Слез да ми покажеш какво да направя.

— Обърни котела ето така, на тази страна — показало момичето с ръце.

Циганката го обръщала ту настрани, ту с дъното нагоре и не преставала да плаче и да нарежда:

— Слез, моето момиче, слез да ми покажеш... аз не мога...

Неродената мома, която току-що била излязла от златната ябълка, не знаела колко злини и коварство има по света, затова я послушала и слязла да ѝ покаже как да си напълни котела с вода. Циганката мигом се хвърлила отгоре ѝ като хищна птица, хванала я за гърлото и я удушила. Щом видяла, че девойката е мъртва, съблякла златните ѝ одежди, свалила своите мръсни дрипи и облякла дрехите на златната девойка, а нея хвърлила в кладенеца. Скрила циганката котлите и дрипите си и се покатерила на дървото.

На бял кон в чудна премяна, накичен със злато и сребро, се задал царският син. Подире му идела златна каляска за неродената златна мома. След нея вървели музикантите, а накрая се занизали всички сватбари — млади и стари, големи и малки. Щом стигнал до дървото, където оставил своята годеница, момъкът спрял коня и с трепет погледнал нагоре. Неродената мома му се сторила черна и грозна. Царският син ѝ казал да слезе и я попитал:

— Къде изчезна предишната ти хубост? От какво си тъй почерняла и погрозняла?

— Ти знаеш, че мене слънце не ме е виждало и вятър не ме е лъхвал. Изгори ме слънцето, надуха ме вятърът и затова съм тъй почерняла и погрозняла — бързо-бързо му отговорила циганката.

Царският син въздъхнал, но нямало що да стори. Друга неродена мома нямало и той с мъка на сърцето ѝ казал да се качи в златната каляска, а тя на драго сърце скочила в нея.

Засвирили зурни, забили тъпани, бръмнали и заизвивали глас гайди и цигулки. Старата царица посрещнала сватбарите на портите и ги въвела в царския дворец. Цели две недели всички яли, пили и се веселили — като на царска сватба.

Наскоро след сватбата царските слуги се оплакали, че конете не могат да пият вода от кладенеца.

— В кладенеца има една златна рибка — казали те на царя. — Като се наведат конете да пият вода, тя се мята, удря ги с опашката си по ноздрите и не ги оставя капка да глътнат.

Царят заповядал да уловят златната рибка и да му я донесат. Слугите изпълнили заповедта му. Донесли рибката, а тя греела като същинско слънце. Царят наредил да я остържат и да я опекаат, а пък царицата казала да съберат всичките ѝ люспи и да ги изгорят.

— Ела, царице, да ядем прясна риба — поканил царят царицата.

— Аз не ям прясна риба — отговорила му тя и нищичко от рибата не хапнала, но заповядала всичките ѝ кости да бъдат изгорени.

Ала в ръката на царя останала една костица от ребрата на рибката и той я хвърлил през прозореца в градината. Царицата нищо не забелязала.

След някое време под прозореца на царските покои израснало хубаво ябълково дърво. Нощем, когато царят и царицата заспивали, младата ябълка огъвала клони, провирала ги през прозореца и нежно галела с листата си царя, а царицата удряла с всичка сила, после прибирала вейките си и се изправяла.

Царицата непрекъснато молела царя да отсече дървото. Той не издържал на молбите ѝ и един ден заповядал да отсекаат ябълката.

Царицата се разпоредила да извадят корените и да изгорят цялото дърво. Не щеш ли, точно тогава при царицата дошла една бедна старица да я моли за къдели за предене. Тя водела и внучето си. Докато царицата разговаряла със старата жена, момчето взело една права гладка пръчка от отсеченото дърво, за да си играе с нея на конче. Царицата нищо не видяла. Детето си играло въкщи с пръчката през деня, а вечерта я хвърлило под одъра и забравило за нея.

Баба му ходела да работи по чужди къщи и на следния ден заедно с внучето излязла и се прибрала у дома чак вечерта. Щом двамата влезли в къщата, много се зачудили, защото стаите били пометени и подредени, а гозбата къкрела на огъня. И всеки ден те заварвали къщата светнала, сякаш добра стопанка живеела в нея. Веднъж старата жена решила да се скрие и да види кой върши всичко това. Спотайла се в пруста зад вратата и зачакала. По едно време изпод одъра изскочило едно много красиво момиче и цялата къща грейнала, като че ли слънце изгряло. Запретнало се момичето, разшетало се, започнало да мете, да подрежда и да готви. Излязла бабата и го хванала. То се опитало да избяга и да се скрие отново под одъра, но не успяло.

— Чакай, бабиното, чакай! Не бягай! Нищо лошо няма да ти сторя — кротко занареждала старицата. Най-накрая придумала девойката и тя заживяла спокойно в нейната къща.

Купила бабата шарена хурка и костен гергеф на момичето и то често седяло до прозореца да преде и да шие.

Къщата на старата жена била край пътя. Един ден младият цар се разхождал и минал оттам. На прозореца той видял златното момиче, а цялата къща била обляна в светлина.

Заповядал царят да поканят в двореца на седянка всички девойки. Вечерта на седянката дошли всички моми, наредили се и насядали. Последно

пристигнало златното момиче. Щом влязло, цялата стая грейнала. Девоичките станали на крака и го поканили да седне. То седнало, седнали и другите, надянали къделите, запрели и запели. Царят и царицата дошли да ги слушат. Всяка девойка изпяла по една песен. Дошъл редът и на бабиното златно момиче. То рекло:

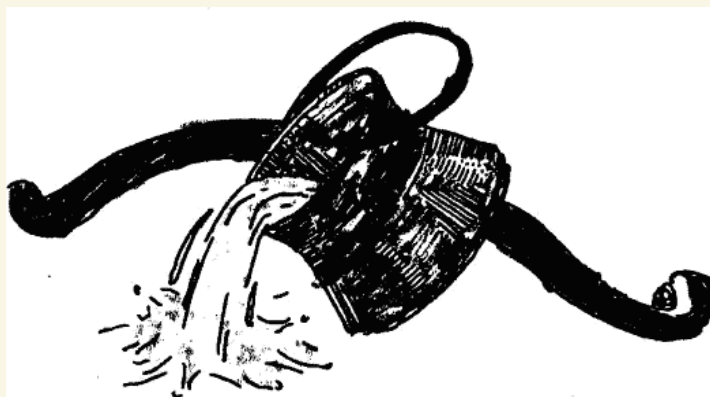
— Аз песни не знам да пея, но мога да разказвам приказки. Дайте ми един съд, пълен с маргарит, и един празен.

Царят наредил да донесат един съд, пълен с маргарит, и един празен.

Взело златното момиче едно зрънце маргарит и започнало: „Имало едно време един царски син, зрънце маргарит — и то пунало зърното в празния съд. — Той изградил хубава чешма, зрънце маргарит, от която течало не вода, а мед и масло, зрънце маргарит...“ Така девойката разказала приказката за неродената мома, така както я разправихме дотук. Щом стигнала до циганката, която я прилъгала да слезе от дървото, за да я удуши и да я хвърли в кладенеца, на царицата ѝ прилошало и излязла навън. А царят изслушал приказката докрай. Момичето рекло: „Сега неродената златна мома разказва приказката на седянката при царя“ — и пунало последното зрънце маргарит.

Царят разбрал, че бабиното златно момиче е неродената мома, а циганката — царицата. На сутринта извикал жена си, дал ѝ една торба и цигански дрипи и я изгонил от двореца. А после се оженил за златното момиче, за своята неродена мома, която бил търсил чак при слънцето.

Заживели двамата честито и си добили три момченца и две момиченца, хубави като златни ябълки.

Източник: <https://chitanka.info/book/5768-bylgarski-narodni-vylshebni-prikazki>

Материала подготвиха: Петя Маринова и Десислава Бейска

Провери: Диляна Гаджева